

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. V. Variæ ecclesiæ Sanctis sæculo VI exstructæ, aliaque in Oriente
præcipu delata venerationis officia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A *Alexander, Hieropolitanus episcopus, e singulari Resaphaque, mutato nomine, Sergiopolis fuit appellata.*

Alexander, Hieropolitanus episcopus, e singulari incolarum aliorumque in S. Sergium veneratione, posito antiquo nomine, Sergiopolis appellata fuisse videtur. Etenim apud Procopium de Bello Persico ad annum 540 et 542 Candidus Sergiopolitanus episcopus, et in concilio Constantino-politano, anno 554 celebrato, Abraham, Sergiopolitanus itidem episcopus, occurrit, landatusque Procopius, qui saeculo sexto floruit, ecclesiam S. Sergio sacram; seu potius locum, quo exstructa haec est, Sergiopolim ab antiquis nuncupatam fuisse, lib. II de Aedificiis, cap. 9 scribit: ut proinde Resapha Procopii aetate seu saeculo sexto jam diu ac proin verosimilime haud dudum post annum circiter 451 seu post exstructam ab Alexandro Hieropolitano S. Sergio ecclesiam nomenclatione illa nova, posita veteri, insignita fuerit. Plura adhuc de ecclesia SS. Sergio et Baccho Resaphae extracta, de ipso hoc loco, Sergiopoli postea nuncupato, venerationeque ibidem Sanctis ac nominatim S. Sergio impensa dicere hic possem; verum chronologicus, quem sequi statui, ordo exigit, ut, antequam ea in medium adducam, alia nonnulla, tempore, quo gesta fuere, priora, lectorem edoceam.

§ V. Variæ ecclesiæ Sanctis saeculo VI exstructæ, aliæque in Oriente præcipue delata venerationis officia.

C *Maxima sane Sanctos ac nominatim S. Sergium veneratione saeculo quinto ac fortassis etiam citius in Syria, aut, si mavis, in amplissimæ hujus regionis provincia, Augusta Euphratesia nominata, fuisse affectos, luculentissime, quæ præcedenti disseruimus, evincunt; illam autem saeculo sexto plurimum increvisse, nec solis Syriae finibus mansisse circumscriptam, luculentissime pariter, quæ præsentii allaturi sumus, ostendunt. A fonte, e quo, ut tunc ad Sanctorum cultum seu venerationem multum incrementi accesserit, ortum esse videtur, duco initium. Jam inde a saeculi sexti initio, et forte etiam a tempore anteriori Sancti nostri, uti ex dicendis colliges, etiam in Illyria Dardaniæque summa videntur veneratione fuisse gavisi, hique ambo alia ex parte erga Justinum ejusque nepotem Justinianum, postea imperatores, qui illo terrarum tractu oriundi erant, maximeque fortassis amborum Sanctorum ex hausto in patria in eos affectu reverentes, singulari plane modo sese benevolos exhibuisse perhibentur. Justinus ejusque nepos Justinianus apud Anastasium imperatorem, cuius servitio erant adstricti, perduellionis paulo ante illius obitum, qui anno 518 evenit, fuerant accusati, erantque, ut apparet, morte ab eo indubie damnandi; verum, imperatore oblata sibi terrificam in somnis visione a nece eis inferenda absterrito, liberi evasere.*

65 Qui rem gestam scribant Zonaras et Cedrenus, ipsi horum scriptorum verbis, postea, quid de eorum narratione statuendum appareat, edicturus, primum propono. Prior sequentibus hisce Annalium lib. XIV, cap. 4 utitur: Anasta-

sus paulo ante obitum, nunciatis sibi insidiis, multos comprehenderat, atque inter alios Justinum et Justinianum, qui post rerum potiti sunt, atque in animo habebat eos occidere. Sed deterritus est somnio, cum vir terribilis ei astitisse visus esset, ac diceret: Justino et Justiniano ne quid mali feceris; nam uterque suo tempore Deo inserviet; posterior vero in contexto a se historiarum Compendio istis: Anastasius... paulo antequam moreretur, delatis ad ipsum insidiarum sibi factarum indicibus, multos corripit atque interfici jussit. In captis fuerunt etiam Justinus et Justinianus; quos cum necare statuisset, terribilis quidam ei in somnis adstitit, ita dicens: Tibi quidem, o imperator, permissum est, reliquos insidiatores tollere; a Justino autem et Justiniano maleficium omne abstine; nam non licebit, te eis, utcumque velis, male facere. Cumque Anastasius diceret, eos reos esse læsæ imperatoris majestatis, respondit ille, esse eos vasa consilio Providentiæ exequendo apta, et utrumque suo tempore Deo operam navaturum. Atque hos quidem duos Anastasius crimine absolvit; insomnium vero suo tempore exitus comprobavit. Uterque enim eorum post Anastasii mortem imperio functus est. Ut itaque sub Vita suæ finem Anastasius imperator Justinum et Justinianum, postea imperatores, læsæ majestatis crimine, cuius facti erant rei, absolverit, terrificam ad id viri, in somnis sibi apparentis, illosque necari vetantis, specie, si modo Zonaras et Cedrenus recitatis verbis recte scribant, fuerit impulsus; verum Anastasium, ut Justino et Justiniano parceret, non viri dumtaxat unius, sed duorum, quorum alter S. Sergius, alter S. Bacchus exstiterit, terrificam specie motum fuisse, memoriæ etiam proditum est, idque a scriptore, Zonara et Cedreno antiquiore, si Alemanno in suis in Arcanam Procopii Historiam Annotationibus fides sit.

64 Etenim in sextum hujus caput, quo, Justinum, cum apud Joannem Gibbum, sub quo, imperatorum exercitum in Isauros rebelles sub aditu, ab Anastasio anno 491 imperii initium ducente, militabat, insimulatus criminis atque in carcerem conjectus fuisset, terrificam duci isti hominis visione semel, iterum ac tertio in somnis oblata, præsentissimo mortis periculo fuisse ereptum, Procopius refert, ita observat: Mirificam Justinianum liberationem alii quoque scriperunt, Joannes Zonaras, Cedrenus (horum duorum verba jam dedi) et Ephraemius in Chronico; verum alia plane ab hac est, quam Procopius (loca nempe proxime cit.) contigisse affirmat, in Isauros copias ducente Joanne Gibbo, sub cuius potestate tum agebat Justinus, nempe initio principatus Anastasii; nam extremo ejusdem imperio Justinus erat patricius, senator et comes Prætorianorum; idque magis ac magis confirmat, quod Justinianus, Justinianus nepos, cum Gibbus ductabat exercitum, plane puer erat, neque versabatur in castris, ut criminis aut carceris avunculi, quæ illi narrant, socius esse posset: nam candidata militia, quemadmodum ait Victor Tunnensis, functus est sub initium imperii Justinianus. Ergo secundo Justinus in carcerem ab Anastasio conjicitur cum Justiniano nepote, tunc trigenario majore, perduellionis insimulatus. Eripitur vero non ea hominis specie apparente, ut Zonaras (adi ejus verba proxime recitata) et alii scribunt, quam hic Gibbo, militiae magistro, apparuisse Procopius refert; sed visis

AUCTORUM
C. B.

E

F

pe <

AUCTORE
C. B.

per quietem Anastasio imp. Sergio et Baccho martyribus, quorum summa erat apud Dardanos et Illyrienses veneratio et apud hos ipsos contribules atque gentiles Justinum et Justinianum, a quibus paulo post superbissimum templum ad urbem Scodram Barbenamque fluvium iisdem Sergio et Baccho martyribus excitatum fuit, ut pluribus narravit Theophilus, Justiniani præceptor.

e Theophilo, Justiniani præceptore, Alemannus, scriptor haud ineptus, tradit.

65 Prima illa Joannis Gibbi, et secunda Anastasii imperatoris visio in eo plane conveniunt, quod Justinus, ejusque propinqui futuri essent, ut Cedreni verbis utar, *σκήνη χωρητικῆ τῆς τοῦ Θεοῦ βουλήσεως καὶ προνοίας, καὶ μελλούσιν ὑποურγῆσαι τῷ Θεῷ ἕκαστος ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῦ*, vasa consilio Providentiæ divinæ exequendo apta, et uterque suo tempore Deo esset operam navaturus. Ita hactenus, quem pro hisce verbis laudavi, Nicolaus Alemannus. Ac primo quidem, visionem, qua Justinus, cum apud Joannem Gibbum, copiarum Anastasii sub aditi ab hoc imperii initium ductorem, accusatus fuisset, præsentissimo capitis periculo fuit liberatus, diversam esse a visione, qua Justinus simul et Justinianus, cum apud Anastasium imperatorem paulo ante ejus obitum insimulati gravius criminis fuissent, proxime imminente mortis periculo fuere erepti, non immerito contendit. Verum anne merito pariter seu recte terrificæ id non unius dumtaxat, sed duorum virorum, quorum alter S. Sergius, alter S. Bacchus exstiterit, oblata Anastasio imperatori visione factum affirmat? Pro hac sua assertione alteraque, quam ei mox adjungit, citat Theophilum, Justiniani præceptorem; verum quis qualis hic fuerit, non edicit, nec ego, facta etiam diligentissima indagine, comperire quivi. Tillemontius tom. V Monumentorum, sese quoque, quis auctor sit laudatus ab Alemanno Theophilo, ignorare, in inferiori pag. 493 margine adnotat. Ut sit, esse equidem non videtur, cur Alemanno, quem a nemine veluti ineptum fallacem scriptorem traduci invenis, citari pulemus auctorem, qui vel nunquam exstiterit, aut ea, quæ illi affingit, literis haud commendavit. Quod cum id ita sit, laudatusque ab Alemanno Theophilo Justiniani imperatoris, utpote cujus præceptor exstiterit, ætate floruerit, ei enimvero, qui Justinum et Justinianum, SS. Sergio et Baccho in

C

sonnis Anastasio imperatori apparentibus, instantis necis, ab hoc sibi inferendæ, periculo liberatos scribit, credendum potius apparet, quam Zonaræ et Cedreno, scriptoribus sæculo decimo posterioribus, qui nullam plane SS. Sergio et Baccho in visione illa, Anastasio oblata, partem attribuunt.

eique etiam Cangius assentitur, nec prorsus immerito id abs hoc fieri, vides sacræ.

66 Cangius Constantinopoli Christiana lib. IV, pag. 125, num. 88, citans etiam pro se laudatum Alemannum, sic scribit: SS. Sergii et Bacchi martyrum summa fuit apud Dardanos et Illyrienses veneratio, quorum ope Justinus, perduellionis insimulatus, ab Anastasio imperatore una cum Justiniano nepote in carcerem conjectus, visis iisdem per quietem Anastasio, liberatus est. Ita Cangius Alemanno, qui, ut jam docui, oblata Anastasio imperatori, qua Justinus et Justinianus, postea imperatores, præsentissimo capitis periculo liberati fuere, visionem, non uni dumtaxat homini, qui sese Anastasio terrificæ specie in somnis spectandum dederit, sed duobus, quorum alter S. Sergius, alter S. Bacchus exstiterit, attribuit, indubitanter assentiens, nec prorsus, ut apparet, immerito: ad id enim iisdem fere, quas jam allegavi, rationibus potuit

impelli; tales autem illæ sunt, ut res, iisdem spectatis, si non pro certa, pro admodum equidem probabili videatur habenda, maxime cum beneficio illo Justinum et Justinianum a SS. Sergio et Baccho fuisse affectos, argumento etiam qualicumque sint ædes sacræ, quas binis hisce Sanctis postmodum variis locis excitasse partim solus Justinianus, partim Justinus simul et Justinianus perhibentur. Reponi quidem potest, erectam postea, cujus solius structura Justino simul et Justiniano tribuitur, ad Scodram Barbenamque fluvium SS. Sergio et Baccho ædem sacram unice et supra laudati Theophili, scriptoris ignoti, fide, reliquis omnibus scriptoribus antiquis, ac ipsomet etiam, qui tamen exstructa omnia a Justiniano ædificia recenset, Procopio silentibus, ab Alemanno verbis supra recitatis commemorari.

67 Verum, etsi id ita sit, esse equidem non videtur, cur, ædem illam sacram ad Scodram SS. Sergio et Baccho in accepti horum ope beneficii memoriam a Justino simul et Justiniano fuisse excitatam, asserenti Theophilo fidem abrogare debuerit Alemannus. Quamvis enim sacri illius ædificii nec ipse Procopius, qui tamen ædificia omnia tum sacra, tum profana, a Justiniano seu erecta seu instaurata aut etiam dumtaxat aucta, opere hac de re ex instituto elucubrato, recenset, mentionem usquam faciat, non est tamen, cur id mirum cuiquam accidat, cum sacra, de qua hic sermo, SS. Sergio et Bacchi ad Scodram ædes, etsi etiam, ut apparet, Justiniano partim attribuenda, Justino tamen imperante, fuerit erecta, eaque dumtaxat ædificia, quæ a Justiniano, imperii habenas jam moderante, aut a fundamentis excitata, aut instaurata, aut etiam tantummodo aucta fuerint, in memorato Opere enumerare Procopii scopus fuerit. Quod autem ad reliquorum scriptorum de eodem sacro ædificio silentium pertinet, nec est, cur id mirum cuiquam videatur. Eorum enim omnium nullus plane est, qui ædificia seu sacra seu profana, quæ, vel Justino simul et Justiniano curantibus, vel priori saltem e binis hisce imperatoribus imperii habenas moderante, fuerint erecta, ex instituto commemoranda susceperit, scriptoribusque, qui generatim equidem res, imperante Justino, factas literis mandarunt, non ita id accurate præstitisse sunt censendi, ut nullas prorsus omiserint.

68 Omnibus itaque mature expensis, sacram SS. Sergio et Baccho ad Scodram Barbenamque fluvium ædem fuisse simul a Justino et Justiniano excitatam, Alemanno e Theophilo tradenti fidem indubitanter denegandam non reor, licet interim res, quod, quis scriptor hic fuerit, in obscuro sit, undequaque certa haud videatur. Sed hæc de erectis a Justino simul et Justiniano Sanctorum ædibus seu potius de unica ad Scodram excitata sacra æde jam sufficient; quod modo ad eas, quas solus Justinianus exerecit, spectat, hunc, ad imperium jam evectum, Constantinopoli juxta Hormisdæ palatium, ubi, priusquam imperium adeptus esset, habitabat, insignem plane ædem SS. Sergio et Baccho erexisse, e Procopio certum est. Audi ipsomet hunc scriptorem, suis id verbis lib. I de erectis a Justiniano ædificiis, cap. 4 testantem. Sergio quoque, inquit, et Baccho, cælitibus inclytis, ibi (Constantinopoli nempe juxta Hormisdæ palatium) templum constituit; deinde et alterum (SS. Petro nimirum et Paulo sacrum) huic obliquum apposuit. Neque

quæ tum a Justino simul et Justiniano ad Scodram,

E

F

tum a Justiniano solo Constantinopoli.

A que enim adversa sunt ambo; sed a latere coherant, invicem comparabilia; communes aditus habent, aequalia prorsus inter se sunt, et cupidinibus cincta. Neutrum decore, magnitudine aliave re quapiam præstat, ceditve alteri. Utrumque ex æquo solem superat fulgore marmorum, et plurimum ubique auro pariter litum ac donariis refertum est. Hoc uno differunt, quod hujus directæ est longitudo; illius vero columnæ in semicirculum dispositæ sunt fere omnes. Unam habent in vestibulo porticum, nomen ex Narthece seu ferula idcirco naclam, quod longissime porrigatur. Communia sunt omnia propylæa, atrium, medianæ januæ, et ad regiam adjunctio. Ea demum est utriusque templi magnificentia, ut toti hinc civitati ipsique palatio manifestum decus accedat.

magna ad id pecunie vi impensa,

69 Hactenus Procopius, duarum sane a sese hic memoratarum, quarum alteram SS. Petro et Paulo, alteram SS. Sergio et Baccho Justinianus imperator condidit, ædium sacrarum elegantiam et pulchritudinem mirifice prædicans: tradit porro Cedrenus pag. 548 et 566, binas illas ædes sacras ad mare sitas fuisse, Justinianumque non modo in iis excitandis pristinas suas opes, et quas privatus possederat, addidisse, sed et in iis monasterium virorum instituisse.

Postremum hoc, uti et dictum ædis, SS. Sergio et Baccho sacræ, ad mare situm, etiam docet, quem Bandurus anno 1711 typis Parisiensibus edidit, auctor anonymus, in Antiquitatibus Constantinopolitanis parte 5 sub initium, titulo, qui hisce verbis concipitur, De monasterio S. Sergii et Bacchi, cognomine Hormisdæ, præmisso, sic scribens: Locus, dictus Hormisdæ, parvus erat portus, in quo Justinianus Magnus monasterium extruxit nomine Sergii et Bacchi. Qui plura seu de hoc monasterio seu de sacra, quæ ad id spectat, æde, a Justiniano Constantinopoli SS. Sergio et Baccho erecta, modoque in Moscheam, ut Thevetus lib. xix Cosmographiæ, cap. 5 docet, a Turcis conversa, scire desiderat, adeat Cangium in Constantinopoli Christiana lib. iv, pag. 153 et sequenti, ubi etiam inveniet inscriptionem num. 57 jam recitatam, quæ, cum olim in Constantinopolitana SS. Sergii et Bacchi æde sacra fuerit apposta, fuisse hanc a Justiniano extructam, fidem etiam facit, uti illam legenti patecet. Duas modo ædes alias, SS. Sergio et Baccho, aut saltem, ni forte, quod tamen non puto, S. Sergio, Cesareæ in Cappadocia martyri, ad 24 Februarii diem apud nos jam dato, tribuendæ sint, soli priori e duobus Sanctis nostris sacras, quarum alteram condidit, alteram beneficio affecit auxilive Justinianus, recenseamus.

alibique exstructo perhibentur, argumento qualicumque sint.

70 Procopius in Opere, quod de Justiniani ædificiis inscribitur, ita de hoc imperatore lib. v, cap. 9 prodit memoriæ: Puteos cisternasve has struxit. In monasterio S. Samuelis puteum ac murum, in monasterio abbatis Zachariæ puteum... in monasterio S. Sergii in monte, cui nomen Cisseron, puteum; murum Tiberiadis; apud Bostrenos ptochium Phœnices; Porphyreone ædem Deiparæ, monasterium S. Phocæ in monte; ædem S. Sergii Ptolemaide. Prior e duabus S. Sergii ecclesiis, hic memoratis, in Palæstina, posterior autem in Phœnicia ponitur a Tillemontio tom. V Monumentorum pag. 495, nec ei hac in re refragandum apparet. Verum etsi ambo isthæc loca sacra solo S. Sergii nomine a Procopio distinguantur, anne tamen tam

Octobris Tomus III.

S. Baccho, quam S. Sergio, dedicata non fuerint, idcirco reor ambigendum, quod e binis hisce Sanctis nostris Sergius, utpote tum munere, quo, cum in vivis esset, functus est, tum nominis celeberritate Baccho præcellens, præcipuus quodammodo queat videri, soleantque non raro (adi, quæ num. 33 huc spectantia jam protuli) ædes sacræ, quæ pluribus Sanctis dedicatæ sunt, præcipui dumtaxat nomine a scriptoribus designari. Jam vero cum res ita habeat, nec, quin ædes sacræ, ambobus Sanctis nostris partim a Justino simul et Justiniano, partim a Justiniano solo extructæ, numero saltem aliquot existerint, dubitandum ex omnibus jam dictis appareat, id sane visionem, supra relatam, qua a necandis Justino et Justiniano Anastasius imperator fuit absteritus, oblatam huic a SS. Sergio et Baccho fuisse, argumento, ut dixi, quocumque est, licet interim nec hinc res certa esse queat, quod fieri possit, ut Justinus et Justinianus, non ex accepti beneficii memoria, sed ex concepta erga Sanctos in patria veneratione ædes eis sacras extruxerint.

71 E sacris porro locis, modo hic recensitis, quæ Justini et Justiniani ætate seu sæculo sexto, ut jam vidimus, ambobus Sanctis nostris aut horum saltem uni Sergio dicata existabant, colligendum præterea videtur, tunc etiam illos non tantum apud Illyrienses, apud quos etiam, locis istis nondum extructis, magna in veneratione fuisse e supra laudati, qui Theophilum, Justiniani imperatoris præceptorem, pro se citat, Alemanni recitatis verbis videtur, magis magisque honorari contigisse; verum etiam, in Palæstina quidem Phœniciaque eorundem alterum, Sergium nempe, ac forte etiam Bacchum; Constantinopoli autem tam hunc, quam illum non modo a Justiniano imperatore, ast etiam ab iis, qui ejus in partibus illis suberant imperio, cultu ecclesiastico plane insigni fuisse affectos. Hac modo reliquis, quas jam adduxi, observationibus adjecta, ad Resaphensem Sanctorum nostrorum ecclesiam iterum accedo. Procopius lib. ii de Ædificiis cap. 9 ita scribit: Templum est in Euphratesia sacrum Sergio, magni nominis Sancto; quem adeo venerati sunt ac suspexere veteres, ut locum Sergiopolim nuncupaverint. Muro hunc humillimo seperant, qui videlicet satis foret prohibendis illarum partium Saracenis, quo minus primo aditu irrumperent. Neque enim ad oppugnanda mœnia nati sunt Saraceni. Eorum certe impetum obvis forte murus vel infirmissimus, nec nisi luto compactus, cohibet. Postmodum donariis sacraque supellectili templum hoc summe inclaruit. Quod secum reputans imperator Justinianus curam protinus eo contulit, mœnia loco circumdedit præclarissima, et aquæ copiam providit, imensa ejus collecta vi in receptacula. Insuper domos, porticus, aliaque extruxit ædificia, quibus urbes decorari solent. Præsidium quoque militare ibi constituit, muros, cum res posceret, defensurum. Profecto Chosroës, Persarum rex, cum urbis capiendæ percupidus, magnis illam copiis circumsedisset, munitio nis firmitate prohibitis, re infecta, obsidionem solvit.

72 Magnam enimvero S. Sergii et nominis claritatem et venerationem apud populum etiam ante Procopii ætatem fuisse, hæc arguunt. Verum in singulis, quæ iisdem adstruit, cum Alexandro,

AUCTORE C. B.

E Sæculo sexto variis in locis Sanctos singulariter cultos fuisse, inde etiam apparet;

F

nominatim autem S. Sergium peregrinationibus Resaphæ

AUCTORE
C. B.

dro, Hierapolitano episcopo, supra plus semel laudato, haud satis convenit hic scriptor. Justinianus enim, ut refert, Sergiopolim, quæ muro dumtaxat humillimo septa antea fuerat, mœnia circumdedit præclarissima, et tamen eadem isthæc civitas jam inde ab Alexandri Hierapolitani, Justiniano sæculo integro antiquioris, ætate muris altissimis, uti ipsemet is episcopus in scripta, quam supra laudavi, ad Eudociam et Pulcheriam Augustas epistola docet, erat circumdata. Oportet itaque, ut exstructi antea muri Sergiopolitani partim vetustate, partim temporum injuria Justiniani ac Procopii ætate fuerint collapsi aut etiam ex parte destructi, cumque hinc, pristina celsitudine amissa, humiles facti essent, tales eos ab initio fuisse, Procopius existimavit, licet interim, Alexandro Hierapolitano, quem falsi ea in re arguere nemo ausit, testante, altissimi fuissent. Verum utcumque res hæc habeat, ad institutum nostrum parum facit; proprius id tangit, ob quam a Justiniano munitam fuisse Resapham, Procopius verbis proxime recitatis scribit, causa, a sacra suppellectili, pretiosisque, quibus Resaphensis S. Sergii ecclesia Justiniani ætate seu sæculo sexto inclarescebat, donariis re-

B
honoratum
fuisse, e Pro-
copio colligi-
tur.

75 Etenim vel hinc, quin tunc Resaphensis SS. Sergii et Bacchi ecclesia frequenti ad hanc peregrinorum, a quibus donaria illa sacræ huic ædi ac nominatim S. Sergii fuerint oblata, concursu inclauerit, dubitandum non apparet, maxime cum opinioni isti, ut apparet, etiam suffragentur Gregorii Turonensis, qui eodem sæculo vi floruit, num. 86 recitanda verba. Adhæc cum Justinianus, uti verbis proxime recitatis Procopius indicat, Sergiopolim seu Resaphæ, quo, quod in civitate hac situm erat, sacrati S. Sergii templi donaria sacræque suppellectili tuto custodiri possent, præclarissima mœnia, addito etiam hisce defendendis militari præsidio, circumdederit, dubitandum pariter non apparet, quin id e singulari, quod huc etiam prope spectat, in S. Sergium veneratione præstiterit. Nec tantum ex hac Justinianus sacræ Sergiani templi suppellectili donariisque custodiendis modo jam dicto studuit, verum etiam isthæc, nova eis crucis aureæ donatione adjecta, auxit. Docet id nos Euagrius, aliud simul præterea eximie erga S. Sergium

C
venerationis argumentum, insigneque etiam, quod hujus virtute patratum fuerit, miraculum suppeditans. En ipsa, quibus totum hoc a scriptore illo Historiæ Ecclesiasticæ lib. iv, cap. 28 præstat, verba. Referam, inquit, nunc id quod ab eodem Chosdroe alibi gestum est circa urbem Sergiopolim. Est enim eximium, dignumque prorsus, quod sempiternæ hominum memoriæ commendetur.

Sacræ ejus
ossa ibidem
etiam tunc in
capsa, argen-
to oblecta,
fuisse asser-
vata,

74 Quippe Chosdroes ad hanc quoque urbem accessit, expugnare eam cupiens. Cum igitur incusso ariete muros quatere jam cœpisset, oppidani cum eo colloquium inierunt, servandæ urbis causa. Tandemque inter eos convenit, ut sacra ecclesiæ vasa pro redemptione urbis darentur: in quibus erat crux, quam Justinianus ac Theodora eo miserant. His ad Chosdroem perlatis, sciscitatur Chosdroes ex sacerdote et ex Persis, qui uno cum illo ad eam rem missi fuerant, nihilne amplius superesset. Tum quidam ex iis, qui mentiri consueverant, respondit, alios præterea thesauros esse, ab oppidanis, qui pauci admodum erant, occul-

D
tatos. Porro ex sacris thesauris, qui comportabantur, aureum quidem vel argenteum vas nullum relictum fuerat, sed alterius præstantioris materiæ, ac Deo prorsus dicatæ, sanctissimæ scilicet reliquiæ invicti martyris Sergii, in oblonga quadam arca argento cooperta recondite. His inductus Chosdroes, cum universum exercitum urbi admovisset, repente per omnem ambitum murorum innumerabilis visa est militum multitudo, cum clypeis urbem defendentium. Quo conspecto, hi, qui a Chosdroe missi fuerant, reversi sunt, et numerum et armaturæ genus non sine admiratione referentes. Chosdroes vero, postquam iterum sciscitatus paucos admodum in urbe remansisse didicit, eosque aut senes aut parvulos, robustis videlicet omnibus e medio sublatis, hujus miraculi auctorem esse Martyrem intellexit. Atque ob id metu percussus, admiratusque Christianorum fidem, in regnum suum reversus est. Aiunt etiam illum sub exitum vitæ, sacro regenerationis lavacro initiatum fuisse.

75 Hæc Euagrius; ac sacra quidem, ut scribit, S. Sergii ossa in capsâ oblonga, argento oblecta, Resaphæ, cum civitatem hanc Chosdroes obsideret, asservata fuisse, scriptori huic asserenti credo; verum an prodigio, quod præterea hic narrat, quodque, ut apparet, S. Sergio attribuentum foret, factum sit, ut obsidione, qua a Chosroë, Persarum rege, premebatur, liberata fuerit Sergiopolis, potest non immerito revocari in dubium. Procopius enim, qui bellicæ isti expeditioni, anno 542, uti ad hunc annum Pagius in Criticis recte docet, a Chosroë susceptæ, synchronus vixit, nullam plane prodigii illius mentionem usquam facit, causaque longe diversa, ut Persæ, obsidionem, de qua hic, solvere fuerint compulsi, factum esse, lib. ii de Edificiis cap. 9, et lib. ii de Bello Persico cap. 20 memoriæ prodit, in Priori quidem Opere paucis hisce supra adhuc datis verbis ulens: Chosroës Persarum rex, cum urbis (Sergiopolitanæ scilicet) capiendæ percupidus, magnis illam copiis circumdedit, munitionis firmitate prohibitus, re infecta, obsidionem solvit: in posteriori vero rem fusius hoc modo pertractans: Vere primo Chosroës, Cabadis filius, tertium in fines Rom. irrupit cum ingenti exercitu, secundum Euphratem a dextra labentem iter habens. Ubi Medorum copias adesse proxime audivit Candidus Sergiopolitanus antistes, sibi civitatisque metuens, quod Chosroi promissa ad diem non præstitisset, hostium castra ingressus eum obsecravit, ne sibi ob hanc causam iratus esset: nunquam se habuisse pecuniam: propterea recusasse ipso initio Surenos redimere: nec precibus, quamvis enixe repetitis, tantillum proficisse apud Justinianum Aug.

76 Nihilominus Chosroës ipsum habuit in custodia, et in ejus corpus cruciati acerbissimo sæviens, majorem duplo, quam pacto convenerat, summam exigere voluit. At ille petiit supplex, ut Sergiopolim mitterentur, qui quidquid esset suppellectilis pretiosæ in templo urbis acciperent. Id cum fieri jussisset Chosroës, una quosdam e suo comitatu Candidus misit. Acceptis in urbem, quos rex destinaverat, multa e sacro thesauro Sergiopolitani dedere, alium sibi nihil reliquum factum asseverantes. Verum Chosroës multo plura deberi sibi contendens, negavit, se illis contentum esse. Quare misit suorum manum, specie quidem, ut civitatis opes perscrutarentur

Euagrius
tradit, idque,
etsi interim
de miraculo,
quod pariter
tradit, quod-

F

cum iis, qui
scribit Pro-
copius, non sa-
tis congruit,

A perscrutarentur; re autem eo consilio, ut ipsam occuparent. Quoniam vero in potestatem Persarum ventura Sergiopolis minime erat; Saracenus quidam Christianus et Alamundari imperio subditus, cui nomen Ambro, noctu ad urbis muros accessit, fraudeque indicata, hortatus est cives, ut Persas nequaquam reciperent. Itaque inanes ad Chosroem redierunt illi, quos ipse miserat. Hac repulsa graviter offensus, expugnandæ urbis consilium cepit: eo mox exercitum senis millibus constantem proficisci, obsidium facere, et in muros dare impressionem iussit. Quo illi cum pervenissent, manum operi admoverunt. Ac fortiter quidem initio resistebant Sergiopolitani; post tamen collapsi animis et Martij aleam reformidantes, dedicationem meditabantur: neque enim plus ducentos milites habebant. Sed Ambrus iterum de nocte progressus ad mœnia, compulsos aquæ penuria Persas obsidionem intra biduum soluturos significavit. Quapropter oppidani in colloquium cum hostibus non venerunt. Barbari autem castra moverunt, exusti siti, seque retulerunt ad Chosroem: qui Candidum deinceps numquam dimisit.

B ambigi non immerito possit, indubitatum apparet, uti etiam a Chosroes

B 77 E mente itaque Procopii, non prodigio, sed partim mœnium firmitate, partim aquæ penuria factum est, ut Chosroes, Persarum rex a Sergiopolis obsidione recedere fuerit coactus. Quare, cum Procopius, ut jam dictum, rei huic, anno Christi, ut pariter dictum, 542 gestæ, synchronus exstiterit; Euagrius vero, utpote qui non prius quam sæculo sexto senescente floruerit, quadraginta ut minimum annorum spatio ab ea remotus exærit, est sane, cur, an huic scriptori, obsidionem Sergiopolitanam prodigio, quod allegat, solvere fuisse Persas coactos, asserenti, assentiendum sit, non immerito dubitetur. Verum utcumque res hæc habeat, id equidem, quod idem Euagrius verbis recitatis de S. Sergii reliquiis, in capsâ oblonga, argento oblecta, Sergiopoli, cum a Persis civitas hæc obsideretur, assercat, singularique hæc custodiendæ Sergiopolitanorum cura memoriæ prodit, sat certum apparet, nec rem hanc falsi utcumque, ut consideranti patebit, suo scribendi modo, qui verbis ejus proximè recitatis exprimitur, suspectam Procopius reddit. Quod cum ita sit, luculentum enimvero aliud venerationis erga S. Sergium sæculo sexto delatæ argumentum e laudato Euagrio habemus. At vero idem hic scriptor longe etiam certiora, utpote quibus et ipsemet synchronus exstiterit, eximie plane erga S. Sergium sæculo sexto ad finem jam vergente ab altero Chosroes Persarum rege delatæ venerationis argumenta suppeditat. Erat hic, ut laudatus Euagrius lib. iv, cap. 17 docet, Hormisdæ, Persarum regis, filius, cumque in subjectas Romano imperio terras, a Mauritio imperatore suppeditas adversus Persas sibi rebelles postulaturus venisset, intellexissetque, S. Sergium postulatis eorum, qui ad se confugerent, annuere, crucem auream, si exercitus, quem adversus inimicum suum, nomine Zadespram, mittebat, vivum eum aut mortuum sibi sisteret, sancto Martyri promissit. Chosroes erat Ethnicus; verum, cum Deus etiam, ut Tillementius tom. V Monument. pag. 494 recte ait, maxime perversos, atque ipsos etiam, quando ipsi placet, dæmones, dum non nisi de temporalibus mundi hujus rebus agitur, exaudiat, Chosroes prima regni sui anno, qui ab exæunte anno 590, ut Pagius in Criticis docet, ad exæntem item annum 591 excurrit, septima

Januarii die votum emiserat, sequentisque Februarii nona die Zadespram caput, ad se delatum, summo animi gaudio accepit, nec dudum post regnum suum recuperavit.

AUCTORE C. B.

78 Ad pro hisce fere omnibus Euagrius *Sergio, cum hanc in se benevolam fuisse expertus, varia donaria,* *Historiæ Ecclesiasticæ lib. iv, cap. 17, et 21; e quo posteriori loco præterea etiam intelliges, primo quidem Chosroem, regno suo recuperato, non tantum crucem auream, ad quod ex voti religione erat obstrictus, Resaphensi S. Sergii ecclesiæ donasse, verum etiam huic, quam quondam, ut supra vidimus, Sergiopolitani Chosroæ seniori, Cabadæ filio, tradere fuerant compulsi, crucem itidem auream, in regni sui thesauris inventam, restituisse; deinde vero eundem regem, cum alias etiam in se beneficium S. Sergium, facti ei voto, fuisset expertus, egregie erga hunc gratum sese ac reverentem exhibuisse, missis ad Resaphensem sancti Martyris templum donariis, non modo ad quæ ex voti religione tenebatur, verum etiam aliis pretiosissimis. Cum laudatum vigesimum primum Historiæ Ecclesiasticæ Euagrianæ caput, luculentissima sane insignis prorsus S. Sergio sæculo sexto delatæ venerationis argumenta suppeditet, plurimumque ad ejusdem Sancti nostri gloriam conducat, non possum, quin id integrum huc transcribam. Atque ad hoc quidem potissimum etiam moveor, quod instrumenta, quibus ipsemet Chosroes modo assertis fidem facit, nec pauca, ad Sancti honorem facientia, profert, complectatur. Hisce itaque e versione Valesii Latinis verbis concepit: Ceterum Chosdroes cum regnum suum recuperasset, crucem auro multo et pretiosis lapidibus exornatam, in honorem invictissimi martyris Sergii ad Gregorium misit: quam Theodora quidem uxor Justiniani eidem Martyri dedicaverat: Chosdroes vero una cum aliis thesauris diripuerat, sicut a me superius commemoratum est.*

79 Aliam præterea crucem auream idem Chosdroes misit, cui litteris Græcis hæc inscripsit. « Ego Chosdroes rex regum, filius Hormisdæ, quo tempore per diabolicam operationem et malitiam infelicissimi Varami et equitum, qui una cum illo erant, ad Romanorum ditionem me contuli: et quoniam infelicissimus Zadespram cum exercitu Nisibim advenerat, solliciturus equites Nisibenos, ut a nobis deficerent nosque oppugnarent; nos quoque equites misimus ad oppidum Charchas una cum duce. Et quoniam audieramus, venerabilem ac celeberrimum S. Sergium cuncta largiri, quæ ab ipso postularentur; anno primo regni nostri, die septimo mensis Januarii, per genium ejusdem Sancti postulavimus, pollicentes, si equites nostri Zadespram occidissent aut certe vivum, cepissent, nos crucem auream lapillis distinctam ad ejus ædem missuros esse, ob venerandum ejus nomen. Nono autem die mensis Februarii equites nostri caput ejusdem Zadespram ad nos attulerunt. Voti igitur nostri compotes facti, quo res manifesta omnibus fiat, nec ullus dubitandi locus relinquatur, in venerandissimo ejus nomine crucem hanc a nobis factam, una cum ea, quæ olim ab Imperatore Romanorum Justiniano ad ejusdem Sergii ædem missa est, postea vero bello inter duas republicas exorto, a Chosdroe Cabadis filio, patre nostro huc allata, et in thesauris nostris reperta est, misimus in ædem venerandissimi sancti Sergii. » Has cruces Gregorius (patriarcha

uti inscriptio- nes, que hisce abs illo met additæ

cha

ACTORE
C. B.

cha nempe Antiochenus, qui, quemadmodum in chronologica patriarcharum Antiochenorum Historia, Operis nostri tom. IV Julii præfata, pag. 98 est videre, ab anno 370 ad annum 395 sedit) non sine consensu imperatoris Mauricii cum accepisset, cum ingenti pompa in Ecclesia sancti Martyris dedicavit. Nec multo post idem Chosroes alia quoque dona ad eandem ecclesiam misit, et in aureo disco hæc Græco sermone jussit inscribi.

fuert, hie-
que recitan-
tur.

80 « Ego Chosroes rex regum, filius Hormisdæ, ista in hoc disco inscribenda curavi, non » ut ab hominibus conspicerentur, nec ut amplitudo venerandi nominis tui sermonibus meis » innotesceret, sed tum ob rerum, quæ inscriptæ sunt, veritatem, tum ob multa et maxima » beneficia, quibus me affecisti. Felicitatis enim » loco mihi est, quod nomen meum in sacris » vasis tuis incisum reperitur. Cum essem in » loco, qui dicitur Beramais, postulavi a te, Vir » sancte, ut mihi opem ferres, utque Sira in » utero conciperet. Et quoniam Sira quidem » Christiana erat, ego vero gentilis, lex quidem » nostra nobis minime permittebat, ut Christiana » nam uxorem haberemus; ego tamen ob meam » erga te benevolentiam, hujus mulieris causa » legem neglexi, eamque præ cæteris uxoribus » meis præcipuo amore dilexi, atque in dies » magis magisque diligo. Itaque decrevi benignitatem tuam nunc implorare Vir sancte, ut » illa gravida fieret. Postulavi igitur et votum » nuncupavi, si Sira gravida facta esset, me » crucem, quam illa gestat, ad venerandam » ædem tuam dono missurum esse. Hanc ob » causam ego et Sira constituimus, in memoriam nominis tui, Vir sancte, hanc crucem » retinere. Et pro illa æstimationem ejus, quæ » quater mille et quadringentos stateres milliarrens minime excedit, quinque staterum millia transmittere decrevimus. Ex quo autem » hoc apud me votum concepi et hæc mecum » ipse cogitavi, quoadusque Rosumchosdrum perveni, non plures, quam decem dies effluxerunt, cum tu, vir sancte, non quod ego id meritis essem, sed pro tua benignitate, noctu » mihi in somnis apparuisti, terque mihi affirmasti, gravidam fore Siram.

C
fidem faciunt,

81 » Atque eo in eadem visione tertio tibi » respondi, Recte. Et quoniam ea, quæ a te postulatur, tribuis, ex eo die Sira non sensit muliebria. Ego vero de hac re fortasse dubitassetem, nisi verbis tuis credidissetem, quoniam » vir sanctus es, et donas, quæ petuntur, Siram » deinceps non esse sensuram muliebria. Ex eo » igitur virtutem visionis, et veritatem eorum, » quæ abs te prædicta sunt, deprehendi. Quam » obrem illico crucem ipsam et ejus pretium ad » venerandam ædem tuam transmisi, jubens ut » ex ejus pretio discus unus et poculum unum » fiat ad usum sacrarum mysteriorum : crux » item, quæ in sacro altari defigatur et turibulum : cuncta ex auro. Velum præterea hunc cum auro exornatum. Qui vero ex supradicto » pretio reliqui fuerint milliarenses, eos ad sacram ædem tuam volumus pertinere, ut per » genium tuum, Vir sancte, cunctis in rebus, » sed præcipue in hac petitione mihi et Siræ » auxilium feras et quod intercessionem tua nobis » contigit, id misericordia benignitatis tuæ, » ex utriusque nostrum sententia ad perfectionem perveniat. Quo scilicet ego et Sira, cunctique mortales in potentia tua spem ac

» fiduciam collocemus atque in te credamus. »

82 De donariis, isthoc jam dato Historiæ Eua-
grianae capite recensitis, quæ an Chosroes, Hormisdæ filius, Persarum rex, S. Sergio vere obtulerit, dubitare sane, quæ eodem illo capite suppeditantur, non sinunt, lib. v Historiarum cap. 15 et 14 etiam tractat, qui sæculi vii initio ac proin haud diu admodum post Euagrium floruit, Theophylactus Simocatta, binas etiam, quas idem pariter, quod modo recitavi, Historiæ Ecclesiasticæ Eua-
grianae caput complectitur, inscriptiones recitans; licet autem has, quæ Græce scriptæ, missisq; a Chosroe ad Resaphensem S. Sergii ecclesiam donariis incisa fuisse ad Euagrius traduntur, epistolarum dumtaxat, quæ additæ hisce fuerint, nomine perperam distinguat, earundem tamen posteriorem emendatorem, ut apparet, exhibet quantum ad verba, quibus Chosroes de oblata sibi S. Sergii apparitione, conjugisque Siræ prægnatione loquitur. Hæc enim, at non item illa, quibus id apud Euagrium Chosroes facit, sensum dilucidum minimeque implexum generant, utpote ex interpretatione, quam ipsemet adornavi, sequentibus hisce respondentia verbis Latinis : Sancte, non quod ego id essem meritis, sed ex benignitate mihi te in visione nocturna spectandum dedisti, tertiumque dixisti, Siram esse gravidam; ac ego in eadem visione tertium tibi respondi dicens : Bene est, bene est, bene est. Atque ex virtute tua ac misericordia propterque summe venerandum nomen tuum, et quia eorum, quæ a te petuntur, dator es, Sira ab illa die, quod feminis evenire solet, non vidit. Ego autem hac de re (de Siræ scilicet prægnatione) non dubitavi, sed verbis tuis fidem adhibui; et cum illa postea, quod bonus sis verusque eorum, quæ a te postulatur, dator, menses suos passa non esset, hinc visionis vim, eorumque, quæ a te dicta fuerant, veritatem perspexi.

85 Nec tantum, quod jam dictum, Simocatta colligitur, quantum ad posteriorem e duabus, quæ donariis, a Chosroe ad Resaphensem S. Sergii ecclesiam missis, fuisse incisa, inscriptionibus præstat, verum etiam crucem auream, quam una cum sublata olim per Chosroem, Cabadæ filium, cruce aurea Chosroes S. Sergio primum obtulit, posterioris hujus crucis vertici fuisse affixam, disertis verbis docet, eaque præterea, ut alia, minus notatu digna, quibus ab Euagrion differt, præteream, suppeditat, e quibus fas sit eruere simul et annum, quo donaria hæc, et annum item, quo donaria alia, in posteriori e duabus dictis inscriptionibus, expressa, ad Resaphensem S. Sergii ecclesiam a Chosroe missa fuerint. E duabus enim inscriptionibus illis priori, in qua, sese post acceptum anno regni sui primo, nono Februarii die, Zedesprami occisi caput Resaphensi S. Sergii ecclesiæ crucem auream donasse, Chosroes prodit, in medium adducta, mox subjungit, eundem Chosroem anno proximo, Siram, quam sibi connubio copularat, reginam publice appellasse, annoque deinde tertio pro prole ex hac suscipienda S. Sergio martyri supplicasse, nec ita dudum post, cum hunc iterum ea in re benevolam erga se fuisset expertus, ad Resaphensem ejus ecclesiam donaria secundo misisse : quæ cum ita habeant, primusque Chosrois regni annus ab exeunte anno 390 ad exeuntem item annum, ut supra docui, 391 excurrerit, consecrari e Simocatta est, ut a Chosroe ad Resaphensem S. Sergii ecclesiam donaria

D
bis fuisse oblata. Atque id primo quidem, uti e Simocatta

E

colligitur, anno 391, secundo autem anno 395 evenit.

F

A donaria mitti contigerit, anno quidem 391, quæ in priori, anno autem 395 aut certe non multo post, quæ in posteriori et duabus præfatis inscriptionibus recensentur.

nec, quin Chosroes, qui tamen Christianam fidem amplexus non est,

84 Porro quæcumque proxime recitatum Historiæ Ecclesiasticæ Euagrius caput suppediat, ea pariter in Historiæ Ecclesiasticæ a se concinnatæ lib. XVIII cap. 21 et seq. Nicephorus Callistus intulit, uti etiam in Ecclesiasticos, quos concinnavit, Annales ad annum proxime dictum 395 Baronius; posterior autem hic scriptor e Christophoroni versione transcriptis, quibus Euagrius postremo transcriptum, quo ea complectitur, caput claudit, sequentibus hæc verbis, Hæc donaria a Chosroe oblata ea loqui videntur, quæ cum prophetia Balaam consentiunt: Quod plane Dei Providentia factum est, ut gentilium linguæ verba salutaria proferrent, mox subiungit: Digna quidem, quæ cubitalibus, ut aiunt, litteris formarentur, quo novatores magis rubore suffusi taceant, cum etiam ab infidelibus et idololatriis redarguantur in veneratione sanctissimæ Crucis et cultu sanctorum Martyrum, dum talia loquitur ethnicus, sua tamen conscientia Christianus, veritus publice profiteri, quid sentiret, ne rebellem experiretur populum, quem omnibus demulcere officiis hoc sui regni exordio satagebat. Hæc Baronius, et recte sane. Utinam modo, quam noscebat, fidei veritatem tandem Chosroes fuisset professus, nec miser in infidelitate infelicem in modum occubisset! Sunt quidem, qui Chosroem Christiana sacra fuisse amplexum, litteris mandarint; verum hosce a vero procul aberrasse, luculenter evincunt, quæ Chosroes postmodum, suscepto contra Orientale imperium, quo Mauritiū imperatoris, cuius auxilio regnum suum recuperarat, necem ulcisceretur, crudelissimo bello, in Christianos gessisse noscitur.

Sancto etiam templum extruxerit, dubium apparet,

85 Princeps hic interim non tantum supra recensitis donariis gratum sese ob accepta beneficia erga S. Sergium exhibuit, verum etiam extructo in ejus honorem templo. Ita apud Assemanum in Bibliotheca Orientali tom. III, part. 1, pag. 412 docet Barhebræus. En ejus verba: Edificavit autem, inquit, Chosroes tria amplissima templa, alterum Deiparæ, Apostolorum alterum, tertium S. Sergii martyris, quæ et patriarcha Antiochenus consecravit. Non raro quidem, ut in præfato Opere Assemanus ostendit, a veritate Barhebræus aberrat; ast, vera illum hic prædicare, reor, quod ei etiam suffragetur Abul-pharajius, in Dynastiarum Historia, anno 1665 Oxoniæ typis vulgata, pag. 98 diserte tradens, Miyapharekini templum S. Sergii martyri a Chosroe fuisse extructum. Romanis, inquit de Chosroë loquens, etiam Daram et Miyapharekinum restituit, duoque Christianis templa Miyapharekini extruxit, alterum nomini beatæ Virginis, alterum nomini Mar Sergii martyris dicatum. Chosroem Romanis duas civitates dedisse, Euagrius Hist. Eccl. lib. vi cap. 19 memorat: etiam prodit; cum autem alteram ex his etiam Daram, alteram Martyropolim vocet, dubitandum non est, quin hanc ipsam civitatem, quæ, ut Procopius lib. III de Edificiis cap. 2 docet, in Armenia ad flumen Nymphium sita est, per Miyapharekinum Abulpharajius designet, dictam scilicet civitatem, quam a Saracenis Miepherkin nominari Baudrandus in Lexico Geographico affirmat, deducto a lingua Saracenicæ seu Arabicæ nomine sic appellans. Atque ita ex Abulpharajio modo habemus, non tantum S. Sergio

templum Chosroem extruxisse, verum etiam quo loco id fecerit.

86 Porro in Actis S. Anastasii Persæ, anno 628 martyrio in Assyria coronati, ad diem 22 Januarii apud non datis, num. 55 monasterii S. Sergii, quod a Bethsaloe, Assyriæ oppido, sex milliariis a Discartas seu Dastager Chosrois palatio, disito, unico dumtaxat, uti in Commentario Actis illis prævio num. 12 docuimus, milliario abfuerit, mentio instituitur, et in Elogio sanctæ Cholinduch, ad 15 Julii diem apud nos etiam dato, oratorium S. Sergii, quod, cum Sancta illa sæculi VII initio ad Dominum migravit, Daram inter et Nisibim, Mesopotamiæ civitates, exstiterit, commemoratur. Quare, cum et hoc oratorium a monasterio S. Sergii, in Actis S. Anastasii commemorato, et a binis hæc locis sacris templum, quod S. Sergio a Chosroe fuisse extructum, Barhebræus et Abul-pharajius scribunt, ex jam assignato, quem habent, situ diverso palam sit distinguere, præter Resaphensem ecclesiam tria adhuc alia innotescunt loca sacra, quæ S. Sergius jam inde a sæculo septimo, verosimiliterque etiam jam inde a sexto nomini suo in Oriente consecrata habuerit. Sed hæc de insigni veneratione, quam S. Sergio nominatim ibidem tunc fuisse delatam, Gregorii Turonensis textus, § seq. proxime recitandus, etiam evincit, jam dicta sufficienti; ad Occidentem modo gradum faciamus.

AUCTORE C. B.

isque sæculo VI duo adhuc alia loca sibi in Oriente sacra habuit.

§ VI. Veneratio Sanctis, ac nominatim S. Sergio, sæculo sexto ac paulo serius, etiam in Occidente, delata.

Quæ S. Sergio insignis plane, uti hactenus adducta ostendunt, in Oriente sæculo sexto fuit nominis celebritas, ea quoque ad Occidentem eodem sæculo sese extendit. Res ex § præsentis dicendis patescet. Gregorius Turonensis, qui sæculo VI floruit, in Opere, quod de Gloria Martyrum inscribitur, lib. 1, cap. 97 de nostro S. Sergio (neque enim de alio Sancto homonymo cum vel hic, vel locis infra citandis tractare, cuiquam hactenus visum est) ita scribit: Sergius quoque martyr multa signa in populis facit, curans infirmitates, sanansque languores fideliter deprecantium. Unde agitur, ut ex hoc ingenti basilicæ (Resaphensem S. Sergii ecclesiam a Gregorio hic commemorari, dubitandum non apparet) vel promittantur vota, vel munera deferantur, ex quibus nihil omnino licet subtrahere aut auferre. Quod si quis fecerit, mox iudicium aut noxæ aut mortis incurrit. Ob hanc vero devotionem multi res suas Sancto devovent, scilicet ut ejus virtute munitæ non diripiantur a malis. Denique anus erat exigua, et credo Euangelicæ illius pauperulæ similis, quæ quondam duo minuta, cum nihil aliud haberet, in gazophylacium devote jactavit. Ergo hæc pauculos gallinarum pullos habebat, quos ex voto basilicari ditioni subderat, daturæ domo ipsius, cum necessitas flagitasset. Igitur cum ad festivitatem Sancti multi populi advenissent, duo conventionem facta, qui hos pullos olim viderant, unum furto subtrahunt, incisoque capite, detractis plumis, truncatisque

E Gregorio Turonensi, cuius hæc verba dantur,

F